

Bokanmeldelse:

Urbanisering og helse

Michael 2005; 2: 336–7.

Tellnes G (ed.) *Urbanisation and health. New challenges in health promotion and prevention*. Oslo: Unipub forlag, 2005. 368 pp.

Det er lett å tro at helseproblemer i forbindelse med urbanisering er noe som vesentlig hører historien til, f. eks. i 1700-tallets England og framover, eller på det europeiske kontinent og i Amerika på 1800-tallet.

Slik er det ikke.

Selv om det har vært perioder da helsebetingelser og levekår enkelte steder jevnt over var bedre i byer enn på landet, har det vist seg at også den moderne urbaniseringen ofte kan medføre store helseproblemer for befolkningen. Og det er viktige forskjeller sammenliknet med tidligere: For nå skyldes problemene som regel ikke mangel på medisinsk viten, slik

som da epidemiene herjet i det nittende århundre. De skyldes sosiale forhold og interessekonflikter der helse kan komme langt ned på listen i forhold til f. eks. økonomiske interesser. Særlig ille kan det blir hvis urbaniseringen både er rask og skjer i et samfunn med stor sosial ulikhet. Storbyers helseproblemer er i våre dager som oftest en politisk problem, ikke først og fremst et medisinsk.

Derfor trengs det en ny giv for samfunnsmedisinen, tilpasset den nye situasjon.

I 2004 holdt The European Public Health Association (EUPHA) sin årlige konferanse i Oslo over temaet *Urbanisation and health* (Se *Michael*

2004; 1: 332-6). Det var rundt 700 deltakere og konferansen må regnes som en stor faglig suksess ved at den satte søkelyset på dette voksende feltet for samfunnsmedisinen. De norske arrangørene, med professor Gunnar Tellnes i spissen, hadde lagt et stort arbeid i å ramme inn de innsendte og aksepterte foredragene ved hjelp av en serie key-note-foredrag av spesialister på de ulike områdene. Det er disse foredragene som nå er samlet i bokform.

Boka *Urbanisation and health* er blitt en tungvekt for moderne public health-arbeid. Det er 78 forfattere som står bak de 31 kapitlene, så det nytter ikke å referere detaljer i en anmeldelse – her er et bredt spekter dekket. Det er blitt en god, allmenn lærebok i samfunnsmedisin, med oversikt over både hva faget er og hva det kan være.

Gunnar Tellnes, i 2005 for øvrig president for EUPHA, har som redaktør klart å gjøre det kunststykket å få boka ut allerede før neste konferanse i Graz, Østerrike i november 2005. Alle som noen sinne har redigert en bok med mange forfattere, vil nikke med kvalifisert anerkjennelse over denne prestasjonen!

Hvilken effekt vil så denne boka ha? Trolig vil den markere for sine mange lesere rundt om i de europeiske land at samfunnsmedisin internasjonalt er et viktig fag – og et gjenoppvåkne fag. Raus tildeling av EU-midler til utgivelsen er i så måte et bevis på at denne holdning har man også på høyeste hold i Europa.

Hvilken effekt vil den ha i Norge? La oss håpe at den vil bli tilsvarende. Dessverre har det vist seg at samfunnsmedisinen hos oss har en del odds mot seg, blant annet fordi legene og medisinen i hovedsak er rettet mot pasientbehandling. «Pasienten i sentrum» er et utmerket slagord, men det er uheldig hvis forebygging og tilretteleggelse for at vi ikke skal få så mange pasienter, kommer i bakgrunnen. I så måte er faktisk mye av medisinerutdanningen i Norge spesialisert fra tidlig i studiet – spesialisert mot pasientrettet virksomhet, ikke mot å se også på samfunnet som en organisme som undertiden trenger inngrep med medisinsk fagkunnskap som bakgrunn.

Det hører for øvrig med til historien at Norge lenge var svært nølende med å melde seg inn i EUPHA. Det var bokas redaktør Gunnar Tellnes som fikk dette til ved å opprette NFSH – Norsk Forening for Samfunns-helse, som da kunne melde seg inn i EUPHA. Også dette skal han ha ære for.

Øivind Larsen

*professor, Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin,
Universitetet i Oslo*